

Особливості професійної підготовки творчого вчителя іноземної мови в початкових класах

У статті робиться спроба проаналізувати головні особливості підготовки майбутнього творчого вчителя іноземної мови у початкових класах. Звертається увага на значення професійного потенціалу, творчої позиції та формування індивідуального стилю діяльності майбутнього педагога.

Постановка проблеми. Процеси перетворення, що відбуваються в Україні, потребують змін у системі освіти, зумовлюють підвищення вимог до якості підготовки майбутніх учителів, їхньої компетентності.

Перехід на 12-річний термін навчання у школі та вивчення іноземної мови з другого класу початкової школи трансформує вимоги до підготовки вчителя іноземної мови в початкових класах. Відповідно виникла потреба пошуку підходів, що сприятимуть високому рівню підготовки майбутніх учителів іноземної мови в початкових класах та ефективному навчанню школярів. Робиться акцент на оновленні педагогічної науки, виході на новий рівень інтеграції науки і педагогічної освіти, що в свою чергу вимагає набуття відповідних професійних здібностей у студентів під час підготовки у вузі. Саме тому дане дослідження бачиться *актуальним*.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми професійної підготовки вчителя англійської мови в початкових класах приділяли увагу наукові дослідження С. Будак (готовність до професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя іноземної мови у початкових класах), Т. Шкваріної (підготовка майбутніх учителів до раннього навчання іноземної мови), С. Івашнєвої (підготовка та підвищення кваліфікації вчителів іноземної мови початкової школи), Т. Зубенко (шляхи удосконалення підготовки вчителів іноземної мови початкових класів), О. Бондаренко та О. Бігич (сучасні тенденції професійної підготовки вчителя іноземної мови для початкової школи), А. Озерянська (історичний аспект професійної підготовки вчителів іноземної мови для навчання молодших школярів), О. Ветохов (психологія навчання іноземних мов), С. Роман (методичні аспекти навчання англійської мови у початковій школі) та інші. До деяких аспектів проблеми творчості у підготовці майбутнього вчителя іноземної мови зверталися Н. Соловйова (методична творчість на практичних заняттях з методики викладання іноземної мови), Л. Саченко (творчий підхід у складанні планів-конспектів уроків), Т. Зубенко (удосконалення системи підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкових класів з використанням традиційних, нетрадиційних, активних методів навчання для розкриття творчого потенціалу студентів), І. Гриненко (формування творчого мислення майбутнього вчителя іноземної мови) та інші.

В наш час прослідковується тенденція до зміни організації навчального процесу та його змісту у початковій школі, тому таким актуальним бачиться *проблема розвитку творчої ініціативи вчителя* щодо пошуку і використання нетрадиційних, цікавих, нових форм і методів роботи, що пов'язано зі збільшенням знань, які необхідні учневі, а також поширеність професійно-орієнтованих інформаційних систем. Ще Д. Ельконін наголошував на тому, що з підготовкою вчителя пов'язані питання і про майбутню школу, і про майбутню педагогічну науку [1]. Адже саме від якості підготовки вчителя, рівня оволодіння ним психологічними, педагогічними та методичними знаннями залежить розвиток та стан освіти. Тому **метою статті** є теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні особливості підготовки творчого майбутнього вчителя іноземної мови в початкових класах.

Але процес підготовки вчителя іноземної мови у початкових класах досі ще не став предметом комплексного дослідження, об'єктом системного підходу до нього як до цілісного явища. На думку О. Савченко, створює небезпеку роздрібненість навчального плану, недостатність практичної підготовки як з базової спеціальності ("Учитель

початкових класів”), так і з другої, додаткової. Структура навчальних планів слабо віддзеркалює зміни, зумовлені новими цілями й змістом початкової освіти [2]. Саме тому існує необхідність перегляду змісту, форм і методів роботи, щоб спрямувати педагогічний процес на розвиток вчителя, який би володів предметом спеціальності й методикою його викладання та вмів творчо реалізовувати поставлені перед ним завдання.

На думку багатьох вчених, однією з основних характеристик педагога є його **професійний потенціал**, що базується на *творчості, підготовці, вмінні адаптуватися до конкретних умов*.

Професійний потенціал педагога – сукупність ув’язаних в систему природних та набутих якостей, що визначають його професійну спроможність виконувати свої професійні обов’язки на заданому рівні, база педагогічних знань, умінь у єдності з розвинутою здатністю педагога активно мислити, творити, діяти, втілювати свої наміри в життя та домагатися запроєктованих результатів. Педагогічний потенціал складає сукупність педагогічних знань, умінь, навичок та здатність педагога творчо реалізовувати свої наміри, добиваючись цілей навчання [3: 5-6].

Різноманітність педагогічних ситуацій, врахування вікових особливостей (переважання ігрових інтересів, довільна поведінка, наочно-образне мислення тощо), необхідність динаміки уроку, інтеграція різних видів діяльності, необхідність використання ігрових технологій у навчанні молодших школярів англійської мови вимагає **творчих підходів** до аналізу та вирішення поставлених завдань, тобто таких, що породжують щось нове, раніше невідоме на основі осмислення набутого досвіду та формування нових комбінацій знань, умінь, продуктів [4: 55]. Тому одним із головних завдань вищої школи в наш час, на нашу думку, є створення виховного і навчального середовища, яке б сприяло *розвиткові креативного мислення* майбутніх педагогів, здатних приймати нестандартні й, головне, ефективні рішення в умовах стрімкого інформаційного і технологічного розвитку суспільства.

Підходячи до проблеми **творчості вчителя іноземної мови**, слід зауважити, що вона характеризується наступними ознаками (за В. Андрєєвим): існування протиріччя у проблемній ситуації або творчому завданні, наявність об’єктивних (соціальних, матеріальних) та суб’єктивних (мети, знань, умінь, мотивації тощо) передумов для творчості у процесі вивчення іноземної мови, новизна й оригінальність поглядів на процес і результат навчання [4: 55].

Але творчість залежить і від ряду певних *чинників*, зокрема, потенціалу особистості, соціального та професійного досвіду, психолого-педагогічних та предметних знань, створення нових ідей, умінь та навичок. Творчими педагогами стають у процесі праці, прагненні до підвищення професійного рівня і майстерності.

Таким чином, у майбутнього педагога формується *творча позиція*. О. Куцевол визначає **творчу позицію** як “мобільну усвідомлено-мотиваційну готовність суб’єкта до творчих перетворень, дій у різноманітних ситуаціях” [5: 25]. Відповідно вона виявляє себе у наступних *якостях майбутнього педагога*: ставленні до творчості як до цінності людського буття, потребі у творчій діяльності, креативному ставленні до себе і навколишнього світу, готовності до вибору й перетворень у педагогічній діяльності, прагненні до високих результатів і творчих досягнень, усвідомленні вчительської справи як покликання [5: 25].

Творче мислення, творча позиція та формування індивідуального стилю діяльності, на наше переконання, мають виключне значення для вчителя іноземної мови, особливо у початкових класах. Специфіка роботи з молодшими школярами потребує нетрадиційного, креативного підходу до навчання для зацікавлення у вивченні іноземної мови, підтримки інтересу та для досягнення високих результатів. Цього може добитися лише педагог, який вміє творчо і, головне, цікаво подати навчальний матеріал.

Завдання вчителя на сучасному етапі полягає у створенні таких умов навчання іноземної (англійської) мови, щоб *забезпечити реалізацію творчих здібностей кожної дитини*. Однак, виникає проблема формування вміння вчитися, яка зумовлена *зростанням потоку інформації*. Майбутній вчитель повинен розуміти, що від нього залежатиме зосередження учнів на засвоєнні певних фактів, самостійному відборі та осмисленні матеріалу в процесі вивчення іноземної мови. Результати залежатимуть від того, які

завдання ставитиме педагог перед учнями, яким чином допомагатиме їм знайти спосіб їх вирішення, яку роль відіграватиме їх діяльність у процесі навчання. Ми вважаємо, що цьому сприяють *ігрові підходи* до вивчення іноземної мови, які дають можливість дітям проявити себе і легше засвоїти навчальний матеріал, а вчителю – творчо реалізувати поставлені перед собою цілі навчання, виробляючи індивідуальний стиль діяльності.

Слід зауважити, що розвиток індивідуального творчого стилю діяльності майбутнього вчителя іноземної мови залежатиме, в першу чергу, від особистості студента, його індивідуальних особливостей, рівня професійної підготовки, творчих пошуків в обраній сфері знань.

У зв'язку з цим доцільно говорити про *педагогічні особливості* підготовки майбутнього вчителя іноземної мови у початковій школі, серед яких можна виділити наступні:

- педагогічна діяльність вчителя повинна бути спрямована на виконання навчальної, розвивальної, виховної, наукової, організаторської функцій;
- професійне становлення особистості базується на принципі *рефлексивно-творчої організації навчання*, відповідності індивідуальних якостей особистості особливостям педагогічної діяльності.

Висновки. Таким чином, зацікавленість молодшого школяра у вивченні іноземної мови значною мірою залежить саме від учителя, його педагогічної і методичної майстерності, артистизму та творчості, врахування ним психологічних та вікових особливостей дітей молодшого шкільного віку, їхніх потреб та інтересів.

Перспективи. На нашу думку, потребує подальшого дослідження структура навчальних планів, шляхи удосконалення професійної підготовки, а також практичний аспект підготовки майбутнього вчителя іноземної мови у початковій школі, підвищення та удосконалення рівня викладання навчальних дисциплін, розробка методик, які допоможуть зробити урок іноземної мови продуктивнішим, динамічнішим, цікавішим для учнів, навчання майбутніх вчителів правильно і доцільно використовувати дидактичний матеріал для роботи з молодшими школярами, творчо складати різні за типами плани-конспекти уроків, використовуючи педагогічні інновації, створення комп'ютерних програм по вивченню певних тем з іноземної мови у початковій школі тощо.

Список використаних джерел та літератури

1. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды. М.: Педагогика, 1989. – 560 с.- С. 201.
2. Савченко О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів // Освіта України. – 2001. – 21 вер. – С. 6.
3. Підласий І., Трипольська С. Формування професійного потенціалу як мета підготовки вчителя // Рідна школа. – 1998. - №1. – С. 3-8.
4. Сидоренко Т. Творчість у діяльності вчителя // Рідна школа. – 2001. - №5. – С. 55-57.
5. Куцевол О. Портрет творчого вчителя літератури // Дивослово. – 2007. - №1. – С. 24-29.

“ -----” ----- 2007 р.

Марчий Т. М. Особенности профессиональной подготовки творческого преподавателя иностранного языка в начальных классах

В статье делается попытка проанализировать основные особенности подготовки будущего творческого преподавателя иностранного языка в начальных классах. Обращается внимание на значение профессионального потенциала, творческой позиции и формирования личного стиля деятельности будущего преподавателя.

Marchiy T. M. The professional preparation peculiarities of creative English teacher in primary school

The attempt to analyze the main professional preparation peculiarities of creative English teacher in primary school is made in the article. The attention is paid to the meaning of professional potential, creative position and forming the individual style of activity of future teacher.